

Dan državnosti u Suhoj

Nakon vikenda posvećenom zimskoj GSS obuci na Ponijerima, praznični ponedjeljak 1. mart 2021. godine Atomci koriste za monitoring šišmiša u kanjonu Suhe.

Posjećeni su objekti: Ćup, ZA021, ZA022, Prolazna pećina i Pećina iznad ćupa.

Zabilježeni su po jedan mali potkovičasti šišmiš (*Rhinolophus hipposideros*) u Prolaznoj pećini i pećini Za022.

U pećini Ćup su prikupljene kosti šišmiša.

AB, MK

Tuneli na Trebeviću

Zadnji dan zimskog monitoringa šišmiša odlučili smo provesti u tunelima Trebevića. Već ranije smo vidjeli neke fotografije, ali iz njih se nije moglo zaključiti ni vrijeme nastanka ni za šta su služili. Položaj im je iznad razrušenog restorana „Osmice“. Od restorana vodi stara austro-

ugarska cesta koja je na nekim mjestima još vidljiva. Prava je šteta da se ta cesta ne očisti i na mjestima restaurira jer bi to bila izvrsna turistička staza prema vrhu. U krečnjačkom masivu se nalaze tri podzemna objekta od kojih su dva manja, a treći je, prema procjeni, ukupne dužine između 250-300m. Sastoji se od jednog

polukružnog hodnika sa dva ulaza. Od njega se odvaja hodnik sa većim brojem prostorija koje su služile za smještaj vojnika i opreme. Postoje i ventilacioni kanali koji su vodili prema površini masiva. Cijeli kompleks nije završen. Jedan hodnik je ostao nedovršen (osim trećeg ulaza), ali je u potpunosti prolazan. U tom dijelu smo našli 13 malih potkovastih šišmiša (*Rhinolophus hyposideros*).

JM, TA

Torta za pamćenje

Da li zbog Dana državnosti da li zbog rođendana (:D) dobih jedinstvenu tortu od Dine iz Spazia (dio u Generalnoj direkciji BH Telecoma), iako sam od tamo otišao ima tačno godina dana. Ne samo izgledom, nego i ukusom, torta je "amblivbl" što bi rekao biospeleolog Hari. Neka ipak ostane zabilježeno kao dio naše speleološko-šišmišarske stvarnosti. Hvala Dino!

JM

Atomci u okolici Brčkog

Subotu 20. 03. 2021. godine, provodimo istražujući jamu Zveku (N 44,74942 E18,71015 305m) u Gornjem Zoviku kod Brčkog, zajedno sa Dinom iz Brčkog i njegovim sposobnim sinčićem Ahmedom. Nakon toga odlazimo u pećinu Babaču (N 44,77355 E 18,62741 230m). U oba spe-

Pećina 2

leološka objekta bilježimo po dva šišmiša, velike potkovičare.

U jami Zveka, na osnovu količine guana procjenjujemo da se koristi za ljetne rodiljske kolonije, vjerovatno velikog potkovičara. Čekamo ljeto da provjerimo. Uzimamo i uzorke faune za koju će trebati vremena da se obrade. Na dnu jame je uska pukotina koja je vještački proširivana, ali ne dovoljno za nas gabaritne speleologe.

Nedjelja nas vodi u Velino selo gdje u jednom izvoru skupljamo uzorke *Hydrobiidae* (N 44,74195 E 18,72977 231m), a nedaleko od izvora mjerimo i skiciramo 3 pećine (Pećina 1 N 44,74168 E18,73135 282 m, Pećina 2 N44,74167 E18,73206 304 m i Pećina 3 N44,74114 E18,73279 286 m). Pećine su jednostavne dvorane, sa velikim ulazima dužine 5-7 metara. U njima nisu zabilježeni šišmiši.

Ostaje nam sigurno još jedan kompletan vikend istraživanja jer je u dva stijenska masiva nekoliko pećina kojima se mora pristupiti užetom.

AB

Kumbušin bunar jama

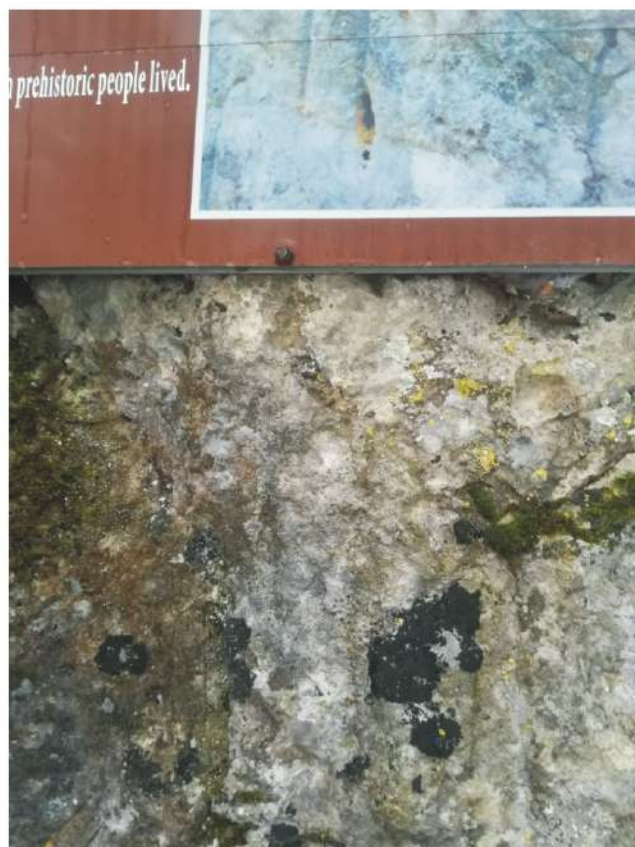
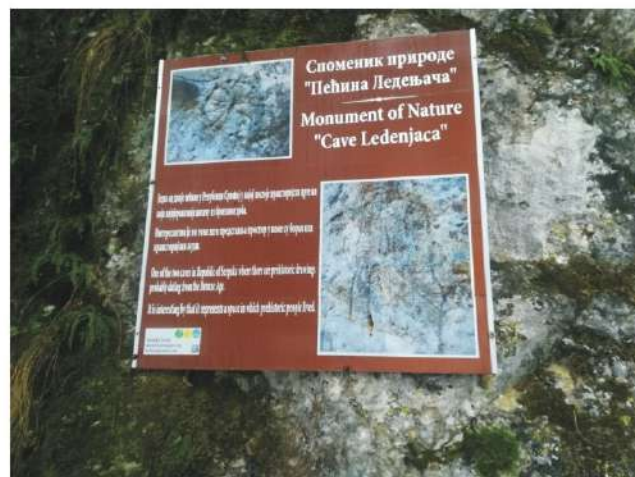
Obično kad krenemo u istraživanje ciljanog speleološkog objekta uz njega dodjemo do informacija o nikim drugim objektima. Tako je bilo i ovaj put, pošto mještani zbog udaljenosti nisu bili u mogućnosti da nam pokažu jamu koja se malazi u vršnim dijelovima Kljuna, pokazali su nam drugu bliže selu. Jama se naziva Kumbušin bunar i za nju važi legenda da je iz nje izlazio Kumbuša (neka vrsta čudovišta) i strašio narod. Istraživanjem jame ustanovili smo njenu dubinu od 27 metara i izbrojali 61 malog potkovičara. Kao i u svakoj drugoj legendi kad su u pitanju speleološki objekti, tragova Kumbuše nije bilo.

Pored jame mještani su nam pokazali stari bunar za koji tvrde da je iz doba Rima, to ćemo ostaviti za Jasminka da napiše riječ više o tome.

OM

Spriječili smo devastiranje pećine Ledenjača

Pećina Ledenjača nalazi se u selu Donji Budanj, kod Foče. Poznata je po prastorijskim crtežima koji potiču iz bronzanog doba. Nestručnim zapošljavanjima koja prate našu državu s jedne strane i "starije škole" koje se polako povlače iz radnih odnosa s druge strane polako manifestuju

štetene posledice po nas koje će nas sigurno pratiti dugi niz godina. Turistička organizacija opština Foča kao upravljač pećinom Ledenjača, svojim nestručnim radom je postavila info tablu upravo preko crteža starijih 3000 godina. Ko ako ne speleolozi na kojima jedino preostaje slamka nade za čuvanjem prirodnog i kulturnog blaga koja imamo, prijavili smo ovaj slučaj Zavodu za zaštitu prirodnog i kulturno-istrijskog naslijeđa Republike Srpske. U posljednjem trenutku naša reakcija je spriječila još veću katastrofu jer je već sledeće sedmice planinarsko postavljala

nje ograde koja bi zatvarala samo jedan manji dio crteža, a iskopavanjem i betoniranjem rupa bilo bi narušeno arheološko nalazište.

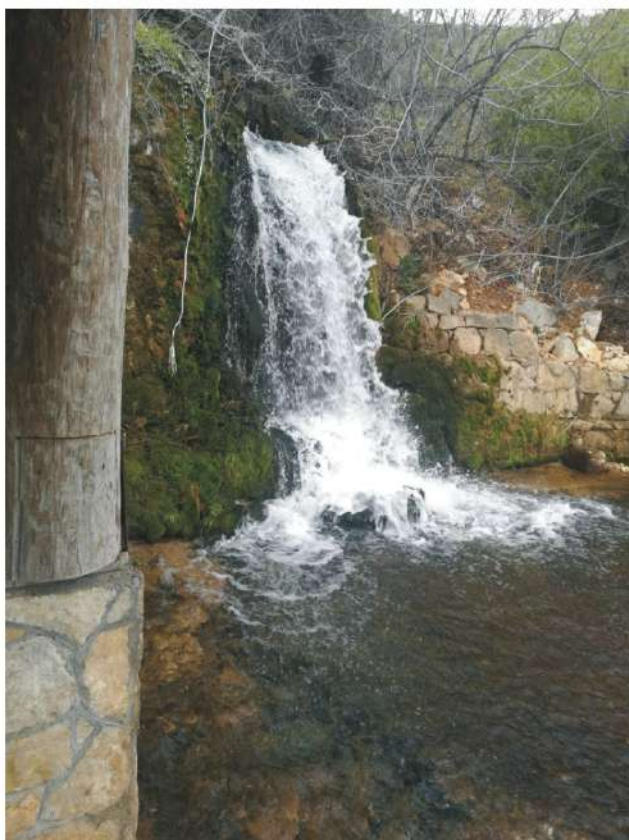
Stručnjaci iz Zavoda momentalno su naredili uklanjanje postavljanje table te zabranu postavljanja ograde. Nakon uklanjanja table nadamo se da nijedan od 5 ukupno postavljenih ankeri nije oštetio nijedan crtež koji će ionako svojim prisustvom narušiti izgled stijene. Nažalost prema navodima radnika TO Foča u ovim nedjelima imalo je udjela i SD "Ursus Spelaeus" koji su i osudili našu reakciju spašavanja Spomenika prirode pećine Ledenjača.

OM

Donji tok Neretve

U okviru projekta Hydrobiidae uzeli smo uzorke živih vodenih puževa iz korita Neretve u blizini Počitelja (kod novog mosta autoputa u izdradnji), a takođe i pijesak u kome je bilo kućica puževa koje je voda ostavila za sobom nakon smanjenja vodostaja. U nastavku smo pronašli vrelo Mlinica u pokupili uzorke živih izvorskih puževa.

JM, ADŽ

Trebinje i SubBIOCODE

Kratkotrajno druženje sa ekipom koja provodi projekt *Razvoj alata za brzu procjenu podzemnog biodiverziteta* sa Biološkog fakuleta Univerziteta u Ljubljani iskoristio sam prvo veče u Trebinju (14.3.) za snimanje ultrazvučnih signala šišmiša iznad Trebišnjice. Snimljeni su *Pipistrellus kuhlii/nathusii* i *Pypystrellus pygmaeus*. Sljedeća dva dana smo proveli na terenu Dabarskog polja, rijeke Zalomke od Gacka prema Nevesinju i na Nevesinjskom polju. Vodopad riječice Opačice je bio stvarno impresivan, a pećina Ratkovača potpuno suprotna od onog šta piše na internetu. Sreća pa nisam išao do nje. Zato sam na livadama ispod našao ostatke krijepa iz rimskog perioda. Uzeli smo uzorke puževa sa dva vrela. Na Nevesinjskom polju kod Kifinog sela u vrelo Drenovik i još jednom bez imena do njega našli izvorske puževe. U Drenoviku puževi su bili *Paladilhiosis sp.* i *Docleiana tabanensis* koja je nova vrsta za Bosnu i Hercegovinu.

JM

TA-Tarik Alimanović, AB-Admir Bajraktarević, ADŽ-Adisa Dževlan, MK-Mirza Kalabić, JM-Jasminko Mulaomerović, OM-Ognjen Matović

Impresum:

CKS Newsletter, God. III., Broj 3., Mart 2021.

ISSN 2637-3041 (print)

ISSN 2637-305X (online)

Izdavač i redakcija: Centar za krš i speleogiju, Sarajevo, Branilaca Sarajeva 30, e_mail: info@centarzakrs.ba, www.centarzakrs.ba

Urednik: Jasminko Mulaomerović

Bilten izlazi čim napunimo četiri stranice sa aktivnostima.

Pomoć za Bilten dobrodošla je na broj:

161000021050078 kod Raiffeisen banke d.d.